Макарава А.А.,
ст.выкладчык

ІНФАРМАЦЫЙНА-КАМУНІКАТЫЎНЫЯ АСПЕКТЫ ДЗЕЙНАСЦІ ВЫКЛАДЧЫКА ВЫШЭЙШАЙ НАВУЧАЛЬНАЙ УСТАНОВЫ

Логіка развіцця нашага грамадства прывяла да прынцыпова новага, іншага, чым гэта было раней, разумення задач выхавання і адукацыі спецыяліста ва ўмовах вышэйшай школы, выклікала неабходнасць абнаўлення падыходаў да ўсёй сістэмы арганізацыі вучэбна-выхаваўчага працэсу. Зразумела, што ў сувязі з праблемамі падрыхтоўкі спецыялістаў вышэйшай адукацыі зараз паўстае цэлы шэраг вострых пытанняў перад даследчыкамі і навукоўцамі, а таксама і перад выкладчыкамі вышэйшых навучальных устаноў.

Дастаткова актуальным з'яўляецца даследаванне інфармацыйна-камунікатыўных бакоў дзейнасці выкладчыка, якія, безумоўна, характарызуюць яго прафесійнае майстэрства і адпаведнасць патрабаванням часу. Між тым інфармацыйна-камунікатыўная дзейнасць выкладчыкаў вышэйшай школы даследавана далёка не ў поўнай меры, аб чым сведчыць адсутнасць адпаведных сучасных распрацовак як на навукова-тэарэтычным, так і на метадычным узроўнях. Трэба дадаць, што, на думку вядучых спецыялістаў па пытаннях адукацыі, ва ўмовах вышэйшай школы даволі складанай уяўляецца праблема недастатковай псіхолага-педагагічнай падрыхтоўкі значнай часткі прафесарска-выкладчыцкага саставу вышэйшых навучальных устаноў.

У апошнія гады выклікаюць усё большую ўвагу даследчыкаў пытанні аб арганізацыі зносін паміж выкладчыкамі і студэнтамі ў межах вучэбна-выхаваўчага працэсу, таму што зносіны ўплываюць на станаўленне асобы спецыяліста, фарміраванне яго светапогляду, у зносінах выяўляюцца прафесійныя і чалавечыя рысы асобы. Ва ўмовах дэмакратызацыі і галоснасці, гуманізацыі усіх бакоў жыцця нашага грамадства, калі чалавек становіцца мерай усіх каштоўнасцей, адчуваецца якасная тэндэнцыя змены тэхнакратычнай, дэперсаніфікаванай парадыгмы аб чалавеку гуманістычнай, дзе прызнаюцца самабытнасць, самакаштоўнасць чалавека, яго непаўторнасць і унікальнасць ставяцца на першы план. Нельга не пагадзіцца з тым, што гэта палажэнне трэба разглядаць як асноўнае і прынцыпова важнае ў развіцці зносін паміж выкладчыкамі і студэнтамі. Можна сцвярджаць, што сучасны выкладчык вышэйшай школы павінен кіравацца здабыткамі гуманістычнай педагогікі як навукі і практыкі выхавання чалавека-гуманіста, спецыяліста-грамадзяніна дэмакратычнага грамадства, арыентаванага на развіццё свабоды, адказнасці і прафесійнай самарэалізацыі.

Аснова педагагічных зносін паміж выкладчыкамі і студэнтамі - гэта заўсёды інфармацыйны працэс, інфармацыйна-прадметнае ўзаемадзеянне, арганізатарам і ініцыятарам якога з'яўляецца выкладчык, таму ад яго інфармацыйных і камунікатыўных магчымасцей у значнай ступені залежыць эфектыўнасць вучэбнай дзейнасці студэнтаў. Сучасныя патрабаванні да вучэбна-выхаваўчага працэсу дыктуюць неабходнасць выкарыстання розных тыпаў і мадэляў узаемадзеяння выкладчыка са студэнцкай аўдыторыяй. Зразумела, выбар тыпаў і мадэляў зносін цесна звязаны са зместам вучэбнай праграмы, абумоўлены спецыфікай навуковай галіны і інш. Незалежна ад названых умоў, але з улікам узроўню ведаў і аб'ему інфармацыі, а таксама вопыту зносін і студэнтаў, і выкладчыка можна акрэсліць чатыры тыпы камунікатыўных сітуацый, якія маюць месца ў практыцы вучэбнай дзейнасці і распазнаюцца па ступені камунікатыўнай актыўнасці студэнтаў:

-- выкладчык арганізуе зносіны студэнтаў непасрэдна з інфармацыяй, якая тычыцца зместу вывучаемай дысцыпліны;

-- выкладчык выступае ў якасці суб'екта інфармацыі, якую ён тлумачыць, аналізуе і перадае студэнтам;

-- выкладчык арганізуе зносіны паміж студэнтамі як суб'ектамі інфармацыі па вызначаных тэмах;

-- студэнты выступаюць у якасці суб'ектаў інфармацыі перад іншай аўдыторыяй пад кіраўніцтвам выкладчыка).

Уяўляецца, што паслядоўнае ўкараненне ў навучальна-выхаваўчы працэс розных тыпаў мадэляў зносін паміж выкладчыкамі і студэнтамі можа забяспечыць дастатковае авалоданне ведамі і іх практычным выпрабаваннем у сувязі з патрабаваннямі прафесійнай дзейнасці. Камунікатыўнае майстэрства выкладчыка, як гэта відавочна, праяўляецца не-

РЭПАЗІТОРЫЙ БГУКІ

пасрэдна ў распрацоўцы розных тыпаў і мадэляў зносін, найбольш мэтазгодных для засваення студэнтамі вучэбных праграм; у знаходжанні своеасаблівага "сцэнарнага плана" для арганізацыі аўдыторных узаемаадносін; у забеспячэнні гэтых зносін змястоўнай інфармацыяй і сродкамі яе засваення; у выкарыстанні гуманістычных падыходаў да выхавання асобы будучага спецыяліста праз асабістае ўзаемадзеянне.

Трэба адзначыць, што рэальная сітуацыя, якая складаецца ў сучасны перыяд у вышэйшых навучальных установах нашага грамадства, не заўсёды адпавядае патрабаванням арганізацыі навукова-тэарэтычнай, вучэбна-метадычнай дзейнасці выкладчыка. Адзін са шляхоў выйсця з гэтага становішча бачыцца ва ўдасканальванні інфармацыйна-камунікатыўных магчымасцей выкладчыкаў, якія з-за шматлікіх праблем (недахоп новых падручнікаў і метадычных дапаможнікаў, адсутнасць належнага інфармацыйнага фонду і неабходных дыдактычных матэрыялаў, недастатковая аснашчанасць тэхнічнымі сродкамі, неабсталяванасць аўдыторый і гэтак далей) павінны выступаць выключна ў ролі галоўных інфарматараў ці фактычна з'яўляцца адзінай крыніцай спецыяльных ведаў.

Рэчаіснасць ставіць перад выкладчыкамі шэраг агульных задач, звязаных з авалоданнем і выкарыстаннем значнага аб'ёму новай прафесійнай інфармацыі, сярод якіх можна выдзеліць:

– збіранне, абагульненне і сістэматызацыя інфармацыі па шырокаму колу пытанняў як унутры асабістай прафесійнай дзейнасці, так і на яе межах з іншымі галінамі ведаў;

– аналіз сучасных тэндэнцый і пранікненне ў сутнасць змен у сацыяльнай інфармацыі;

– пераасэнсаванне старых ідэй і асэнсаванне новых блокаў інфармацыі, выяўленне сувязі паміж старымі ідэямі і новымі да іх падыходамі;

– пошук шляхоў практычнага прымянення новай інфармацыі як у навучальным працэсе, так і непасрэдна ў сферы прафесійнай дзейнасці будучага спецыяліста.

Вывучэнне толькі некаторых інфармацыйна-камунікатыўных аспектаў дзейнасці выкладчыка вышэйшай навучальнай установы на прыкладзе вопыту выкладчыцкай дзейнасці кафедры мэнеджменту сацыяльна-культурнай сферы дазваляе выказаць меркаванне, што ўдасканальванне агульнага прафесійнага майстэрства ў значнай меры залежыць ад актыўнасці інфармацыйнага пошуку і камунікатыўных магчымасцей кожнага. Такім чынам, інфармацыйна-камунікатыўная дзейнасць выкладчыка ва ўмовах вышэйшай навучальнай установы патрабуе цэлага комплексу навукова-метадычных ведаў, практычных уменняў, асабістых здольнасцей і імкненняў.

Фашчыліна І.М.,
выкладчык

ВЫКАРЫСТАННЕ Ў НАВУЧАЛЬНЫМ ПРАЦЭСЕ АКТЫВІЗУЮЧЫХ МЕТАДАЎ НАВУЧАННЯ ЯК СРОДКУ ПРАФЕСІЙНАЙ АДАПТАЦЫІ СТУДЭНТАЎ

Сёння ў вышэйшай школе перавагу мае традыцыйная імператыўная педагогіка. У ёй выхаванне і навучанне будуюцца на перадачы ўзораў дзейнасці ў выглядзе набору "інструментаў" - ведаў, уменняў і навыкаў. Навучальны працэс у асноўным плануецца толькі зыходзячы з неабходнасці перадачы і ўспрымання ведаў. Ён ўяўляецца як сукупнасць лекцый і семінарскіх заняткаў, а кантралюецца шляхам экзаменацыйных праверак.

Час патрабуе новых падыходаў да падрыхтоўкі будучых спецыялістаў. Неабходна выкарыстоўваць найбольш прагрэсіўныя формы работы з імі, якія садзейнічаюць актывізацыі навучальнага працэсу. Імператыўная педагогіка павінна дапоўніцца педагогікай супрацоўніцтва. Практыка арганізацыі вольнага часу выкрывае недахопы навучання, якія ўстараняюцца, як правіла, у працэсе прафесійнай дзейнасці ў розных установах культуры. Адбываюцца давучванне і перавучванне маладога спецыяліста. І адбываецца гэта таму, што студэнты нашай ВНУ за вялізным масівам навучальнай інфармацыі страчваюць галоўнае - бачанне сваёй будучай спецыяльнасці.

Рашэнне названых праблем трэба шукаць на шляхах радыкальных змен навучальна-выхаваўчага працэсу, у шырокім укараненні актыўных метадаў навучання і выхавання студэнтаў: сітуацыйнае мадэліраванне, дзелавая гульня і інш.

У значнай ступені выпраўленню склаўшайся сітуацыі могуць садзейнічаць дзелавыя

РЭПАЗІТОРЫЙ БГУКІ